

Ἡ προσωπικότης τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου

σύντομος ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. Ἰερω ν ὅ μ ο υ

Μέ πολλήν συγκίνησιν βλέπω πάλιν τό Φροντιστήριον αὐτό καί τοῦ ἀπευθύνω τόν λόγον μέ τό θέμα, τό ὅποϊον μοῦ ἀνετέθη νά ἀναπτύξω καί τό ὅποϊον, ἴσως, θά ἐπερίττευσεν νά ἀναπτυχθῇ, ἐάν δέν ἀπέμενε ἡ Διεύθυνσις νά συμπληρωθῇ αὐτό τό κενόν, τό ὅποϊον νομίζει ὅτι ὑπάρχει. Δέν νομίζω ὅμως προσωπικῶς, ὅτι ὑπάρχει κενόν, διότι διὰ τήν προσωπικότητα τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου, τοῦ κοινωνικοῦ στελέχους, θά ἠδύνατο κανείς νά ὁμιλήσῃ, ἀλλά σέ ἄλλο ἀκροατήριον, ὄχι στό δικό σας τό ὅποϊον γνωρίζει τό θέμα αὐτό ὄχι ἀπλῶς θεωρητικῶς, ἀλλά καί πρακτικῶς. Ἀναλαμβάνων, λοιπόν, νά ἀναπτύξω τό θέμα αὐτό, ἢ μᾶλλον νά εἶπω μίαν περίληψιν τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἀπλῶς ὑπομνήσεις θά κάνω καί διαπιστώσεις.

Καί τό πρῶτο πού νομίζω, ὅτι θά πρέπει νά ὑπογραμμίσω καί νά παρουσιάσω, καί πάλιν ἐν περιλήψει, εἶναι, ὅτι ὁ κοινωνικός ἐργάτης γενικῶς, ἰδιαίτερα ὅμως ὁ κοινωνικός ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νά εἶναι μία θρησκευτική ἢ προσωπικότης. Τό γενικῶς πού εἶπα δέν νομίζω ὅτι εἶναι ὑπερβολή. Πολύ περισσότερον δέν τό εἶπα, διότι κατέχω τό ἀξίωμα τό ὅποϊον μοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Θά τό ἔλεγα ὡς ἕνας ἐκ τῆς κοινωνίας παρατηρητῆς τῆς καρποφορίας τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου. Λέγω ὅτι πρέπει κάθε κοινωνικός ἐργάτης νά εἶναι μία θρησκευτική προσωπικότης, διότι ἐάν δέν εἶναι θρησκευτική προσωπικότης, τό ἔργο του θά εἶναι ἡμιτελές. Μόνον μία πραγματική θρησκευτική προσωπικότης, βαθειά θρησκευομένη, εἶναι δυνατόν νά δώσῃ χεῖρα βοηθείας στόν διπλανό της, κατὰ τόν τρόπον ὁ ὅποιος θά εἶναι ἀποτελεσματικός καί μόνιμος καί βαθύς καί περιλαμβάνων ὅλην τήν προσωπικότητα τοῦ βοηθουμένου, σύμφωνα ἀκριβῶς μέ τίς τελευταῖες διαπιστώσεις τῆς σχετικῆς ἐπιστήμης.

Ἐάν ὁ κοινωνικός ἐργάτης δέν εἶναι μία θρησκευτική προσωπικότης, ἡ βοήθεια, τήν ὁποίαν θά δώσῃ στόν βοηθούμενον, θά εἶναι κατὰ τό μᾶλλον καί ἥττον ἐξωτερική καί τό βάθος της θά εἶναι ἀνάλογον πρός τήν θρησκευτικότητα τήν ὁποίαν ὁ ἴδιος ὁ κοινωνικός ἐργάτης ἔχει. Ἐάν δηλαδή, ἡ θρησκευτικότης τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου εἶναι ὀλίγη, ἐλάχιστο θά εἶναι τό βάθος τῆς βοηθείας τήν ὁποίαν θά δώσῃ εἰς τόν βοηθούμενον. Ἐάν εἶναι μεγάλη, ἡ θρησκευτικότης θά εἶναι καί ἀνάλογο τό βάθος καί τῆς βοηθείας.

Τώρα, προσοχή. Θά πρέπει νά ἐξηγήσωμε, ὄχι εἰς ἡμᾶς ἐδῶ, ἀλλά εἰς ἕναν ἄλλον, ὁ ὅποιος θά τό ἤκουε, αὐτόν τόν ὅρον πού λέμε

"θρησκευτική προσωπικότης". Δέν έννοοῦμεν ἀπλῶς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θά πηγαίνει εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἢ ἐκτελεῖ ὠρισμένα ἀπό τά λεγόμενα θρησκευτικά καθήκοντα. Ὅταν λέμε θρησκευτική προσωπικότης έννοοῦμε μίαν προσωπικότητα, ἡ ὁποία ἔχει βαθεία καί συνεπή πίστιν. Μίαν προσωπικότητα, δηλαδή ἡ ὁποία ἀφήνει τόν ἑαυτόν της νά καθοδηγῆται ἀπό τόν Θεόν καί ταυτοχρόνως προσπαθεῖ μέ ὅλες της τίς δυνάμεις νά εἶναι ἐπάνω στό δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἢ γιά νά τό ποῦμε ἄλλοιῶς, νά ζῇ σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὅσο λοιπόν βαθύτερα θρησκεύει, ὁ κοινωνικός ἐργάτης, δηλαδή ὅσο συνεπέστερη πίστιν ἔχει καί ὅσο ἀφήνεται εἰς τήν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ καί ὅσο περισσότερο προσπαθεῖ νά ζῇ σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τόσο βαθύτερη θά εἶναι ἡ ἐπίδρασις τήν ὁποίαν θά ἔχη ἐπάνω εἰς τόν βοηθούμενον καί τόσον μονιμώτερη.

Τό δεύτερον σημεῖον τό ὁποῖον νομίζω ὅτι πρέπει νά προσέξωμεν εἶναι, ὅτι ὁ κοινωνικός ἐργάτης πρέπει νά εἶναι ἡ θ ι κ ῆ π ρ ο σ ω π ι κ ὁ τ η ς . Αὐτό ἴσως μερικοί θά τό περιελάβανον στό πρῶτο. Καί μποροῦσε νά περιληφθῇ καί νά εἶναι ἓνα ἀπλῶς τμήμα τοῦ πρώτου.

Ἀλλά καλόν θά εἶναι νά τό ὑπογραμμίσουμε ἰδιαιτέρως, γιατί πολλές φορές ξεχνοῦμε, ὅτι αὐτό εἶναι ἓνα ἀπαραίτητο στοιχεῖο. Καί ὅταν λέμε πάλι ἠθική προσωπικότης, δέν έννοοῦμε ἀπλῶς ὅτι ἔχει θεωρητικῶς στό μυαλό ὠρισμένους ἠθικούς κανόνες. Ὑπάρχουν βέβαια καί ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι οὔτε θεωρητικῶς συμφωνοῦν μέ ὠρισμένους ἠθικούς κανόνες. Λέγω ὅτι δέν ἀρκεῖ αὐτή ἡ θεωρητική τρόπον τινά συμφωνία μέ τούς ἠθικούς κανόνες, χρειάζεται καί ἡ συνεπής κατόπιν ἐφαρμογή τῶν ἠθικῶν κανόνων στήν ζωή τοῦ ἴδιου τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου. Νά τό πῶ μέ τήν συνήθη λαϊκή παροιμίαν. Νά εἶναι δάσκαλος πού δίδασκε καί νόμον ἐκράτει. Ὁχι καί νόμο δέν ἐκράτει.

Τώρα βέβαια εἶναι ἓνα τεράστιο πρόβλημα αὐτό γιά τόν καθένα μας. Καί δυσεπίλυτο πρόβλημα. Φοβοῦμαι, ὅτι ὁποιοσδήποτε εἶπῃ, ὅτι ἐγώ τό ἔχω λύσει τό πρόβλημα αὐτό, εἴτε δέν γνωρίζει τό πρόβλημα, εἴτε δέν γνωρίζει τόν ἑαυτόν του, εἴτε κρύβεται καί ἀπό τόν ἑαυτόν του ἀκώμη, πάντως κρύβεται ἀπό τούς ἄλλους.

Ὁχι δέ ἀπλῶς νά δέχεται θεωρητικῶς τίς ἠθικές αὐτές ἀρχές, ἀλλά νά προσπαθῇ νά τίς ἐφαρμόζη στήν ζωή του. Λέγω νά προσπαθῇ καί έννοῶ ὅτι δέν θά τίς ἔχει ἐφαρμόσει πάντοτε καί συνεχῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι, τή μία φορά θά τίς ἐφαρμόσῃ περισσότερο, τήν ἄλλη λιγώτερο τήν μία θά εἶναι ψηλότερα τήν ἄλλη χαμηλότερα. Ἐκεῖνο πού θά πρέπει πάντα νά εἶναι έντονο, θά εἶναι ἡ προσπάθεια, δηλαδή ἡ ἀπόλυτη ἐσωτερική παραδοχή τῶν ἀρχῶν αὐτῶν τῶν ἠθικῶν, καί ὁ ἀγών διά τήν ἐφαρμογήν των.

Ὅπως εἶπα, καί ὅπως ξεύρουμε ὅλοι, οἱ ἀγῶνες δέν εἶναι πάντοτε νικηφόροι. Νικηφόροι μέ τήν έννοιαν τοῦ ἀποτελέσματος. Τό ἀποτε-

λεσµα δέν εἶναι πάντοτε θετικόν, ὑπάρχουν καί ἀρνητικά ἀποτελέσµατα. Καί ἐπίσης οἱ πόλεμοι δέν ἔχουν πάντοτε νίκες. Ἔχουν καί νίκες καί ἥττες. Ἀλλά ἕνας νικηφόρος πόλεμος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει τήν τελικήν νίκη. Αὐτό πρέπει νά συμβαίῃ καί μέ τήν προσωπικότητα τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου στόν ἠθικό της ἀγῶνα, στίς μάχες της στόν ἠθικό τοµέα. Καί τέλος θά ἔλεγα ὁ κοινωνικός ἐργάτης πρέπει νά εἶναι μία ἡγετική ἢ προσωπικότητα.

Θά µοῦ πῆτε, µά ἅµα εἶναι τά δύο ἄλλα, θρησκευτική καί ἠθική προσωπικότης αὐτό περιτετεύει, νά τό ποῦµε ὅτι πρέπει νά εἶναι ἡγετική προσωπικότης. Ναι, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι χωρίς τά δύο ἄλλα δέν εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἡγετική προσωπικότης. Χρειάζεται ὅµως καί κάτι παραπάνω. Νά ἔχῃ τήν διάθεση ὅχι τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλά τῆς διακονίας. Εἶναι ἴσως ἀπό τά πιό δύσκολα μαθήµατα τά ὁποῖα µᾶς ἐδίδαξε ὁ Κύριός µας. Νά ἡγούµεθα διακονοῦντες. Εἶναι ἴσως τό πιό παράλογο σχῆµα στήν ἀνθρωπίνη ἀντίληψη. Διότι ὁ Κύριος τήν ἡγεσίαν πῆν θεωρεῖ διακονίαν. "Ἐγώ δέ εἰµί ἐν μέσῳ ὑµῶν ὡς ὁ διακονῶν". Ὑπόδειγμα ἔδωκα ὑµῖν κ.λ.π. "Ὅστι θέλει πρῶτος εἶναι ἔστω πάντων ἔσχατος", ἢ "ἔστω πάντων δοῦλος". Ἐκείνην τήν ἐποχὴν ἡ λέξις δοῦλος δέν εἶχε τήν ἔννοιαν, τήν ὁποίαν ἐµεῖς σήμερον καταλαβαίνουµε. Τό δοῦλος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐσήµαινε κάτι τροµερῶς ἕνα ἀφάνταστο πρᾶγµα. Θά λέγαµε µόνον τῇ λέξει ζῶον, "ἂν καί σήμερον κοντεύει νά ἐξαφανιστῇ καί αὐτή ἡ ἔννοια ἀπό τήν καθημερινή µας ζωή, λόγω τοῦ ὅτι τά ζῶα τό ἀντικατέστησαν αἱ μηχαναί. Βλέπετε σιγά σιγά φεύγει καί τοῦ ζώου ἡ ἔννοια ἀπό τήν κοινωνική µας ἀντίληψη. Ὑπάρχουν παιδιά νομίζω, ἐδῶ στήν Ἀθήνα, ποῦ δέν εἶδαν ποτέ τους ἕνα φορτηγό ζῶο.

Αὐτό, λέγω, εἶναι τό πιό παράδοξο σχῆµα τῆς ἡγεσίας ποῦ µπορεῖ νά φαντασθῇ κανείς, ἀλλά καί τό πιό δυσκατόρθωτο. Τό νά ἡγῇται κανείς διακονῶν. Τό νά ἡγῇται καί νά εἶναι τελευταῖος. Τό νά ἡγῇται μέ αὐτήν τήν προσφοράν τοῦ δούλου. Αὐτό ἀδελφοί µου καί ἀδελφαί µου ἴσως εἶναι τό ἐπιστέγασµα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐάν θέλουµε νά εἴµεθα κοινωνικοί ἐργάται καί µάλιστα κοινωνικοί ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας, καίτοι εἶπα, ἡ διαφορά δέν εἶναι οὐσιαστική. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἕνας κοινωνικός ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἔχῃ καί αὐτήν τήν προσωπικότητα, τήν ἡγετικήν προσωπικότητα διά τῆς διακονίας.

Ἐάν τώρα, κατορθώσῃ ὁ κοινωνικός ἐργάτης νά εἶναι μία θρησκευτική προσωπικότης ὅπως τόσο συντόµως, ἐν περιλήψει, τήν περιεγράψαµε καί μία ἠθική προσωπικότης, μέ αὐτήν τήν ἔννοιαν τήν ὁποίαν εἵποµεν, τοῦ ἀγῶνος δηλαδή τοῦ συνεχοῦς διὰ τήν τελείωσιν τήν ἠθικήν, τήν σύµφωνον μέ τό θέληµα τοῦ Θεοῦ ζωήν, καί ἂν εἶναι μία ἡγετική προσωπικότης μέ τήν ἔννοιαν αὐτήν τῆς διακονίας, αὐτός θά εἶναι ὁ τέλειος τύπος τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου τῆς ἐκκλησίας.

Εἶπα, ὁμιλῶ πρός πρόσωπα τά ὁποῖα ἤδη ἔχουν προσπαθήσει καί ἔχουν ἐν τῇ ζωῇ ἐφαρµόσει αὐτό τό πρότυπον. Εὐχοµαί ἡ ἐφαρμογή νά

εἶναι ἀκόμη τελειότερα εἰς τό μέλλον καί εὐχομαι νά βρῆτε ἐπίσης πολ-
λούς μιμητάς καί τό ἐρχόμενο ἔτος στό Φροντιστήριον, ὅχι στό δεύτερο
μόνον ἔτος, τό ἰδικόν σας, ἀλλά καί στό πρῶτον ἔτος, δηλαδή φροντι-
στήριον πού θά ἔχη τήν θέσιν τήν ἰδικήν σας, νά εὐρεθοῦν ἐπίσης καί
ἄλλοι ἀκροαταί καί μέλη. Τώρα τά ὡς πρός τήν ἀξιοποίησιν κ.λ.π., θά
τά ποῦμε στό τέλος.
